

Senterpartiets partiprogram – høring av førsteutkast

Naturvernforbundet har sendt inn følgende kommentarer til Senterpartiets førsteutkast til partiprogram for 2025–2029 via partiets nettskjema før fristen 8. november 2024:

Linje 508

Utvide avsnittet med følgende:

Parisavtalen er den viktigste internasjonale avtalen verden har fått på plass i klimaarbeidet så langt. Avtalens mål om reduksjon av klimagassutslipp er det sentrale verktøyet for klimaomstilling både internasjonalt og i hvert av de land som er tilsluttet. Den bygger på det grunnleggende målet om å begrense temperaturøkningen til under 2 grader og helst ikke mer enn 1,5 grader. Norge må følge opp sine forpliktelser i avtalen, øke sine egne klimaambisjoner og arbeide for å få andre land til å gjøre det samme. Alle sektorer i samfunnet må bidra og sørge for effektive klimakutt.

Begrunnelse:

Det nye utkastet til partiprogram framstår som mindre ambisiøst med tanke på Norges klimaansvar. Det er trist dersom Senterpartiet beveger seg bort fra å være et miljøparti som tar klimakrisa på alvor. Vi ønsker derfor å beholde dette avsnittet fra tidligere partiprogram.

Linje 510

Kutte setningen:

Senterpartiet vil prioritere de utslippskuttene som gir størst effekt.

Begrunnelse:

For at Norge skal følge sine klimaforpliktelser og bli et lavutslippssamfunn innen 2050, holder det ikke å kun kutte utslippene som gir «størst effekt». Vi er nødt til å kutte drastisk på hjemmebane og i alle sektorer.

Linje 517–519

Stryke setningen:

Norge bør bidra til utslippskutt der de er mest effektive. Dette innebærer kvotekjøp og å finansiere effektive klimakutt i utlandet.

Erstatte det med:

Alle sektorer i samfunnet må bidra og sørge for effektive klimakutt, samtidig som vi ikke skal innføre tiltak som kun flytter utslipp til andre land, eller som fører til større utslipp i sum.

Begrunnelse:

Vi ønsker å beholde setningen fra Senterpartiets tidligere partiprogram. Nasjonale utslippskutt vil bidra til å sikre en langsiktig og helhetlig omstilling i Norge fram til 2050. Nødvendige tiltak for lavutslippssamfunnet blir vanskeligere å gjennomføre dersom Norge gjør seg avhengig av kvotehandel.

Linje 573

Utvide setningen:

Legge til rette for fangst og lagring av CO₂ der ingen bedre og sirkulære løsninger fins.

Begrunnelse:

Siden ingen kjent teknologi for karbonfangst gir nullutslipp, kan vi bare ha med oss et fåtall virksomheter med karbonfangst og –lagring inn i et lavutslippssamfunn i 2050, jamfør utredningen fra Klimautvalget 2050. Det er ikke tilstrekkelig tilgang på biomasse for å kompensere med negative utslipp.

Linje 605

Legge til punkt:

Utvikle og styrke ordningen med klimasatsmidler til kommunesektoren.

Begrunnelse:

Vi ønsker å beholde dette punktet fra dagens partiprogram fordi det er et viktig insentiv for kommunene til å gjennomføre klimatiltak.

Linje 1204

Utvide setningen:

På same tid heng arbeidet med energieffektivisering, utbygginga av ny kraft og nettinfrastruktur etter.

Begrunnelse:

Å realisere det store potensialet for energieffektivisering er den raskeste, mest miljøvennlig og minst konfliktylte måten å framskaffe økt tilgang til energi på.

Linje 1214

Utvide setningen:

Utan energieffektivisering, auka produksjon av fornybar kraft vil vi ikkje nå klimamåla

Begrunnelse:

Samme som for linje 1204.

Linje 1243

Utvide setningen:

... må det skaffast fram meir fornybar energi til prosjekter som er viktige for samfunnet.

Begrunnelse: Det er behov for økt tilgang til fornybar energi, men det kan framskaffes både gjennom energieffektivisering og utbygging. I tillegg er ikke alle prosjekter like viktige, som for eksempel strøm til kryptoutvinning.

Linje 1247–1249

Stryke to setninger:

Senterpartiet meiner det må vurderast skånsam utbygging i utvalde verna vassdrag om det kan bidra til ny lokal verdiskaping og flaumdemping. Dette forutset at utbygginga ikkje forringar natur- og verneverdiane i vassdraget.

Begrunnelse:

For at kraftutbygging skal kunne dempe store flommer, må det bygges store reguleringsmagasiner. En slik utbygging krever store generatorer og tunneler med stor diameter. Dette lar seg ikke kombinere med å ta vare på verneverdiene. Flomvern må ikke brukes som brekkstang for å bygge ut varig verna elver – det lar seg uansett ikke gjøre i praksis.

Linje 1280

Nytt punkt:

Stanse bruken av forhåndstiltredelse i energisaker.

Begrunnelse:

Praksisen med bruk av forhåndstiltredelse er svært uheldig. Siden dette er lov, kan det gis tillatelser til kraftutbygging før ekspropriasjonsretstatningen er fastsatt. Dette var tilfelle i saken om kraftutbygging på Fosen.

Linje 1285–1286

Endre tekst:

~~Oppretthold~~ Endre straumkompensasjonsordninga for hushald, frivillig sektor, gardsbruk og gartneri for at den skal stimulere til energieffektivisering og gi ei meir rettferdig fordeling.

Begrunnelse:

Dagens strømkompensasjonsordning stimulerer ikke til energieffektivisering og gir en uheldig fordelingsvirkning.

Linje 1297–1298

Utvide tekst:

Legge til rette for auka energieffektivisering hos hushald og næringsliv, blant anna ved å kombinere fleire verkemiddel og endre ENOVA sitt mandat til og å kunne støtte tiltak basert på moden teknologi.

Begrunnelse:

For å realisere det store potensialet for energieffektivisering trengs det en kombinasjon av regulering, informasjon og lån/støtte.

Linje 1298–1299

Legge inn nytt punkt mellom disse linjene:

Prioritere knappe fornybarressursar som kraft der samfunns- og miljønyttan er størst.

Begrunnelse:

Vi må prioritere kraftbruken og andre fornybarressurser der de gir størst nytte for samfunnet og bidrar til nødvendig omstilling. Kraft fra land til sokkelen og til utvinning av kryptovaluta er eksempler på aktivitet som ikke bør prioriteres.

Linje 1299–1300

Forslag til supplering:

Forenkle konsesjonsprosessar og auke saksbehandlingskapasiteten ytterlegare for å korte ned saksbehandlingstida utan at det gjeng ut over lovbestemte høyringsfristar.

Begrunnelse:

EU har lagt fram forslag om såkalte akselerasjonsområder der saksbehandlingstida skal forkortes. Dette kan gå ut over lovbestemte høyringsfristar. I stedet bør saksbehandlingstida forkortes ved at NVE får mulighet for å gi tidlig avslag til prosjekter som har uakseptable konsekvenser.

Linje 1312–1313

Stryke punktet om utbygging i verna vassdrag.

Begrunnelse:

Samme som til linje 1247–1249.

Linje 3323–3326

Endre teksten til følgende:

Sirkulærøkonomien er et verktøy for å hjelpe oss å benytte planetens ressurser mer bærekraftig. Dette innebærer produksjon av færre varer med lengre levetid og med minst mulig bruk av ikke fornybare ressurser. Ellers vil ikke avfallsmengden bli redusert. Reparasjon, gjenbruk og gjenvinning vil føre til lavere produksjon og en kraftig reduksjon av avfall.

Begrunnelse:

Sirkulærøkonomien er ikke et mål, men et virkemiddel. For å generere mindre avfall må vi produsere mindre, men bedre, som varer lenger og kan repareres, gjenbrukes og gjenvinnes.

Linje 3325–3326

Utvide setningen:

Reparasjon, gjenbruk og gjenvinning vil føre til en kraftig reduksjon av avfall. Dette innebærer langt mindre forbrenning av avfall og reduserte klimagassutslipp.

Begrunnelse:

Innføring av sirkulær økonomi innebærer mindre uttak av naturressurser og import av råvarer samt langt mindre restavfall. Sirkulær økonomi vil redusere klimagassutslippene kraftig og gjør at det ikke er fornuftig å installere karbonfangst og -lagring på alle de store avfallsforbrenningsanleggene.

(Det er litt overlapp med forrige punkt her, men dette her er hovedpoenget å redusere avfallsmengder for igjen å redusere behovet for avfallsforbrenning.)

Linje 3605

Stryke punktet:

Bidra til auka internasjonal marknadsføring av norske reisemål.

Erstatt det med:

Fremje kortreist og berekraftig turisme, på naturens premissar.

Begrunnelse:

Om turismen skal være bærekraftig og fortsette å vokse, kan den ikke baseres på lange flyreise og ressurskrevende cruisetrafikk eller gjennom å promotere destinasjoner som gir et stort press på naturen.

Linje 3617–3618

Supplering av tekst:

Senterpartiet ønsker en fullstendig kartlegging av naturverdiane på havbunnen og er positive til at havbunnsmineralene på norsk sokkel kartlegges av private og offentlige myndigheter gitt at miljøfaglig kunnskap tilsier at det er forsvarlig.

Begrunnelse:

Dyphavene våre er sårbare, verdifulle og utforskede. Den norske åpningsprosessen for gruvedrift på havbunnen har vært preget av hastverk, der miljøfaglige råd, fiskeriorganisasjonenes bekymringer og forskernes advarsler er blitt tilsidesatt. Dersom gruvedrift på havbunnen skal kunne bli en forsvarlig og bærekraftig næring, må vi først kartlegge de naturverdiene som finnes på havbunnen, samt gjennomføre ny konsekvensutredning som tilfredsstillende kavene fra miljøfaglige institusjoner, deriblant Miljødirektoratet. Vi håper at Senterpartiet vil lytte til de miljøfaglige rådene og fiskerinæringens bekymringer i denne saken.

Linje 3629–3630

Forslag til endring: Det bør utviklast miljøstandardar for deponi i på land og sjø, og sjødeponi må bli forbudt.

Begrunnelse:

Sjødeponi er en utdatert metode for lagring av avgangsmasser, der Norge er kun ett av to land i verden som tillater dette. Forskning fra tidligere sjødeponier viser at alt liv i området forsvinner, og det tar svært lang tid før naturmangfoldet kommer tilbake til sin opprinnelige stand, dersom den i det hele tatt gjør dette (jamfør Jøssingfjorden). Dumping av gruveavfall i fjord og sjø vil kunne bli en stor trussel mot andre lokale og bærekraftige næringer som fiskeri. Vi håper at Senterpartiet vil støtte naturen og fiskerinæringa i denne saken.

Linje 3703

Nytt punkt:

Ikke åpne for olje- og gassvirksomhet på Møreblokkene, i Lofoten, Vesterålen, utenfor Senja (Nordland 6, Nordland 7 og Troms 2) eller i nærheten av iskantsonen i Arktis.

Begrunnelse:

Iskantsonen, Møreblokkene og Lofoten, Vesterålen og Senja er blant våre aller mest sårbare og verdifulle havområder og det er viktig at Senterpartiet fortsetter å kjempe på naturens og fiskernes side i denne saken. Vi håper derfor at Senterpartiet ikke fjerner dette punktet i det nye partiprogrammet. Senterpartiet har i alle år vært en tydelig og viktig stemme for vern av Lofoten, Vesterålen og Senja og vi håper at partiet vil fortsette med dette. Både av hensyn til miljøet, men også av hensyn til fiskerinæring. Ingen andre steder i verden er et så lite område så viktig for flere av våre mest verdifulle fiskebestander som sei, hyse, sild og torsk. 70 prosent av fisken vi tar opp av

Norskehavet og Barentshavet hvert år passerer Lofoten, Vesterålen og Senja i sine aller mest kritiske livsfaser, som fiskeegg og baby-larver. Akkurat når de er mest sårbare for oljeforurensning.

Linje 3799

Forslag til endring:

Stryke punktet

Begrunnelse:

Elavgift og drivstoffavgifter har en miljøbegrunnelse. Om disse skal fjernes, må de erstattes med andre virkemidler med minst samme styrke. En mulighet er å innføre veiprising som erstatning for blant annet drivstoffavgiftene. Se egen omtale relatert til linje 3951.

Linje 3799

Nytt punkt:

Øke klimaavgiftene og innføre en form for klimabelønning.

Begrunnelse:

At forurenseren skal betale, er et viktig prinsipp. Det er vanskelig å kutte klimagassutslipp raskt og mye dersom ikke prisen på utslipp øker. Samtidig er det viktig å ivareta fordelingshensyn. Det er heller ikke ønskelig å gjøre finansiering av velferdsgodene avhengige av høye miljøavgifter, siden disse avgiftsinntektene forhåpentlig vil falle betydelige når vi lykkes i miljøpolitikken. I sum er det derfor fornuftig å innføre en ordning der de økte avgiftsinntektene betales tilbake til folket på en måte som premierer dem med lave utslipp.

Linje 3818

Endre punktet til:

At taxfree-ordningen avvikles eller strammes betydelig inn.

Begrunnelse:

Taxfree-ordningen er en ulogisk subsidiering av reiser med høyt klimafotavtrykk ved kjøp av varer (alkohol og tobakk) med betydelige skader for folkehelsen. Dette er en skikkelig tap-tap-ordning. Se også alternative løsninger for finansiering av distriktsflyplassene i kommentarene til linje 4068–4069.

Linje 3951

Nytt punkt:

Innføre et tydelig mål om å øke godstransporten på sjø og med bane, med tilhørende virkemidler.

Begrunnelse: Å utnytte sjø og bane til godstransport er bra for miljø og trafiksikkerhet, og det vil redusere slitasjen på veinettet. Vi snakker om moden teknologi som kan skaleres opp raskt. Vi trenger et tydelig mål og gode virkemidler som bidrar til dette. Noen grep er allerede nevnt i programutkastet, som lengre kryssingsspor.

Linje 3951

Nytt punkt:

Innføre differensiert veiprising som erstatning for eksisterende avgifter.

Begrunnelse:

I byområdene vil det bli vanskelig å løse miljø- og trengselsutfordringene uten at prismekanismen brukes for å regulere trafikken. Og skaden som trafikken påfører samfunnet, varer veldig avhengig av hvor, når og med hvilke kjøretøytyper som brukes. Et veiprisingssystem gjør det mulig å ha høy avgift for bruk av forurensende kjøretøy i rushtidene i byene, samtidig som det blir svært lav avgift for å kjøre i grisevendte strøk. Et slikt system vil derfor bedre ivareta både miljø- og distriktshensyn. I tillegg kan veiprisingssystemet erstatte deler av systemet for innkreving av bompenger, som kan slå urettferdig ut for en del trafikanter.

Linje 3951

Nytt punkt:

Differensiere avgiftene på kjøp av elbiler.

Begrunnelse:

Programutkastet inneholder ikke noe punkt om at alle nye personbiler skal være nullutslippskjøretøy i 2025. Vi antar at det skyldes at komiteen tar for gitt at målet innfris. Det er imidlertid viktig at dette skjer. Men det er også viktig at vi får virkemidler som premierer kjøp av ressurs- og energieffektive. Kjøpsavgiftene på elbiler bør derfor differensieres på bakgrunn av dette, på samme måte som kjøpsavgiftene for bensin- og dieslbiler er differensiert.

Linje 3956–3957

Stryke punktet og erstatte det med følgende:

Nedskalere store veiprojekter av hensyn til matjord, natur og økonomi og omprioritere midlene til å ta vare på, sikre og ellers utbedre de veiene vi har – og bedre ferjetilbudet der det er relevant.

Begrunnelse:

Om Nye Veier skal fortsette som selskap eller ikke, er ikke det viktigste. Selskapets portefølje er imidlertid problematisk, i og med at den inneholder mange overdimensjonerte prosjekter som truer matjord og natur og som er så kostbare at det blir mindre penger igjen til å vedlikeholde, sikre og utbedre de veiene vi har.

Linje 4068–4069

Stryke tekst:

og finansieringen av disse gjennom flyplassavgifter/kryss-subsidiering

Begrunnelse:

Dagens finansieringssystem for Avinor gjør distriktsflyplassene avhengig av at mange mennesker flyr mellom de store byene eller til og fra utlandet, og at mange av de sistnevnte handler i taxfree-butikkene. Overskuddet på de få store flyplassene finansierer de små. Dette er en underlig finansieringsform, som konstruerer en unødvendig konflikt mellom miljø-, folkehelse- og distriktshensyn. Hvorfor ikke organisere flyplassene på samme måte som vi gjør det for vei og bane? Distriktsflyplassene bør sikres gjennom en vanlig post på statsbudsjettet. Da blir det mulig å opprettholde et godt flytilbud der dette trengs av distriktshensyn, samtidig som vi kan begrense annen flytrafikk med store klimagassutslipp, for eksempel shoppingturer til storbyer på kontinentet – og vi slipper å ha et taxfree-system som undergraver helsepolitiske mål.

Linje 4072

Utvide punktet:

Sikre drift og utvikling av alle flyplassene på kortbanenettet og finansiere distriktsflyplassene gjennom ordinær bevilgning over statsbudsjettet.

Begrunnelse:

Se i forslaget om linje 4068–4069.